

A. Marushkevych, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

YOUTH AND NATIVE UKRAINIAN LANGUAGE: ACTUAL VIEWS OF IVAN OGIIENKO

The actual views of Ivan Ogiienko on youth possession of Ukrainian language have been revealed in the article. The attention is paid onto qualities, which are forming in young people by means of the native language. The native language obligations have been analyzed for certain categories of professionals. The attention is focused on the importance of teaching subjects in native language, culture of speaking by scientific and teaching staff, using pedagogical terminology. The author warned from incorrect using of archaisms, neologisms, polonisms, vulgarisms. In the article author mentioned the need to create library collections with prevailing number of the native language sources, points the importance of compliance with obligations by representatives of the Ukrainian diaspora.

Keywords: Ivan Ogiienko, native language, the official language, native language responsibilities, subjects, pedagogical terminology, Ukrainian diaspora.

А. Марушкевич, д-р пед. наук, проф.
Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

МОЛОДЁЖЬ И РОДНОЙ УКРАИНСКИЙ ЯЗЫК: АКТУАЛЬНЫЕ ВЗГЛЯДЫ ИВАНА ОГИЕНКО

Раскрываются актуальные взгляды Ивана Огиенко о владении молодёжи украинским языком. Обращается внимание на качества, которые формируются у молодых людей средствами родного языка. Анализируются родноязычные обязанности отдельных категорий специалистов.

Акцентируется внимание на значение овладения представителями национальных меньшинств родным и государственным языками. Сосредотачивается внимание на важности преподавания родным языком учебных дисциплин, культуры речи научно-педагогического сотрудника, использования педагогической терминологии. Указывается на важности придерживаться родноязычных обязанностей представителями диаспоры.

Ключевые слова: Иван Огиенко, родной язык, государственный язык, учебные дисциплины, педагогическая терминология, украинская диаспора.

Відомості про автора

Марушкевич Алла Адамівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Україна, Київ.

Контактна інформація: (044) 521-35-13, pedagogika@ukr.net.

Марушкевич Алла Адамівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, факультета психології, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Україна, Київ.

Контактная информация: (044) 521-35-13, pedagogika@ukr.net.

Marushkevych Alla – Ukraine, Kyiv; Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief of Pedagogy Department of Faculty of Psychology at Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine, Kyiv.

Contact information: (044) 521-35-13, pedagogika@ukr.net.

УДК 378.147

Т. Люріна, канд. пед. наук, проф.

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Мелітопіль

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті висвітлено питання підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування в учнів екологічної культури; розкрито авторську позицію щодо вирішення означеного процесу. Філософську основу екологічного імперативу становить історико-матеріалістична концепція взаємодії суспільства і природи, що дає методологічний ключ до розуміння екологічних проблем сучасності.

Виявлено, що ефективними педагогічними умовами підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування в учнів екологічної культури є: створення еколого-виховного середовища у вищому навчальному закладі на основі діалогічної взаємодії суб'єктів екологічної діяльності; застосування технологій підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів екологічної культури у позааудиторній екологічній діяльності студентів; варіативне оновлення навчальних програм; моніторинг динаміки готовності майбутніх учителів до формування в молодших школярів екологічної культури.

Ключові слова: майбутні вчителі, молодші школярі, екологічна культура, екологічна освіта.

Постановка проблеми. Найактуальнішою проблемою всіх цивілізованих країн є оптимізація взаємодії суспільства і природи шляхом підвищення рівня екологічної культури населення. У ситуації, що склалася на сьогодні у світі і, зокрема, в Україні великого значення набувають пропаганда екологічних знань та відповідно організована система екологічної освіти, яка за останні роки виросла в цілісну педагогічну теорію і практику. Аналіз сучасних державних документів та наукових джерел дозволяє стверджувати, що в Україні на сьогодні створено спеціальні структури для формування політики у галузі екологічної освіти.

Головною метою діяльності вищих навчальних закладів є підготовка освіченого, творчого фахівця, зорієнтованого на особистісний та професійний саморозвиток, а також формування системи гуманістичних цінностей, де цінність природи і суспільства визначаються як провідні (Національна доктрина розвитку освіти Украї-

ни, Закон України „Про вищу освіту”, Державна програма „Вчитель”, Концепція педагогічної освіти, Концепція екологічної освіти тощо).

Розв'язання поставлених завдань екологічної освіти значною мірою залежить від урахування готовності майбутніх учителів до формування у школярів екологічної культури. З цього випливає, що професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів є актуальною проблемою у діяльності вищих навчальних закладів і потребує нових підходів до оптимального розв'язання.

Стан дослідження. показав, що за останні роки деякі аспекти проблеми підготовки майбутніх учителів до формування у школярів екологічної культури знайшли відображення у наукових доробках багатьох українських учених. Так, у дисертаційних роботах розкриті питання формування у студентів природничо-наукової картини світу (А. В. Степанюк [5]), теорії і методики формування еколого-педагогічної культури вихователя дошкільного закла-

ду в системі вищої педагогічної освіти України (Н. В. Лисенко [3]), підготовка майбутніх учителів до викладання різних інтегрованих або спеціальних курсів екологічного спрямування (Т. В. Гладюк [2]), визначення рівня готовності вчителя до екологічного виховання учнів (М. М. Бойчева [1], Т. С. Нінова [4] та інші).

Мета статті полягає у висвітленні питання підготовки майбутніх учителів до формування у школярів екологічної культури, розкритті авторської позиції до вирішення означеного процесу.

Завдання: висвітлити питання підготовки майбутніх учителів до формування у школярів екологічної культури; розкрити авторську позицію до вирішення означеного процесу.

Виклад основного матеріалу. Гострота сучасних проблем взаємодії суспільства та природи поставила низку нових завдань перед початковою освітою і вищими навчальними закладами, які покликані підготувати молоде покоління до подолання наслідків негативних впливів на природу, дбайливого ставлення до неї, адаптації до екологічних умов сьогодення. Весь комплекс екологічних проблем сучасності потребує нового осмислення, докорінного перегляду екологічної підготовки майбутніх педагогів початкової освіти. Відповідно, в даний час головний акцент у підготовці майбутніх учителів повинен бути поставлений не на їхній кількості, а на якості освіти. При цьому виховувати творчу особистість може тільки той, хто сам є творчою особистістю. Рівень підготовки майбутніх педагогів як висококваліфікованих фахівців залежить не тільки від якості навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі, але й від рівня громадянської і професійної готовності випускників до роботи у закладах освіти.

У вищій школі в Україні накопичений цінний педагогічний досвід з використання сучасних технологій формування екологічної культури майбутніх фахівців. Особливу увагу цій проблемі приділяв В. Сухомлинський. Педагогічна культура, за В. Сухомлинським, – це перш за все глибоке знання учителем свого предмета, орієнтація у найскладніших питаннях тієї науки, основи якої він викладає у школі. По-друге, знання шкільної програми повинні бути для вчителя азами, азбукою його кругозору. Але якщо коло знань вчителя є набагато ширшим від окресленого програмою, тоді такого фахівця можна вважати справжнім майстром педагогічного процесу [7, с. 450–451].

Теорія і практика екологічної освіти сьогодні спирається на систему загальнопедагогічних принципів навчання і виховання дитини (доступності, наочності, систематичності), а також сукупність специфічних принципів процесу формування відповідального ставлення до природи (междисциплінарності, єдності свідомості, переживання і дії, прогностичності, додатковій, взаємозв'язку глобального, регіонального і локального рівнів розгляду екологічних проблем). Методика екологічного виховання в нашій країні і в країнах Східної і Західної Європи націлена на розвиток духовної сфери молодого покоління, яка базується на екологічній відповідальності щодо навколишнього світу і на повноцінній екологічній культурі.

Особливо важливим в екологічній шкільній освіті є початковий етап, коли контакти дитини з природою впливають на розвиток її розуму, відчуттів і діяльності, а ще – це період систематизації і узагальнення знань про культуру взаємин з природним середовищем. При цьому чимала роль належить соціальному спілкуванню, яке є свого роду сферою зіткнення дитини із зовнішнім світом, предметним полем його життєдіяльності, що становить мотив і метод дії її та впливає на перетворення і сходження до власне людського життя. З огляду на те, що екологічна культура – це вміння людини ви-

будувати своє практичне і теоретичне ставлення з навколишнім середовищем згідно об'єктивним законамірностям природи і суспільного життя, майбутній учитель початкової школи повинен володіти знаннями та вміннями використання технології формування у молодших школярів екологічної культури.

Навчально-виховна діяльність майбутніх учителів початкової школи повинна бути спрямована на екологічну освіту й формування свідомості та наукового світогляду в контексті прийняття позиції щодо виховання в учнів у процесі їх взаємодії з природою "активно впливати на природу, але при цьому залишатися сином її, бути вінцем її творіння і водночас володарем її сил, по-синівському бережливо ставитися до неї" [6, с. 554] та узгоджуватись із завданнями дбайливого ставлення до використання природних ресурсів і вимогами захисту природного середовища.

Сьогодні активізуються існуючі і здійснюється пошук нових форм екологічної освіти, активно розвиваються як формальна екологічна освіта (в школах, вищих навчальних закладах, інститутах підвищення кваліфікації), так і неформальна (за допомогою засобів масової інформації, кіно, музеїв, виставок, заходів природоохоронних товариств тощо). Останніми роками в усьому світі особливе значення надається розвитку екологічної освіти й культури, оскільки стало очевидно, що одними з головних причин невиконання ухвал міжнародних екологічних форумів, угод і конвенцій з охорони природи є саме низька екологічна культура більшості населення планети, низький рівень екологічної освіти й свідомості, зокрема осіб, які приймають важливі рішення. Поширеними стали такі поняття, як "екологічна філософія життя", "екологічні пріоритети", "екологічний імператив", "екологічна парадигма" (система цінностей, підходів, принципів). Ці поняття обґрунтовуються й використовуються в системі екологічної освіти. Нині у світі екологічна освіта визнається одним із основних факторів екологізації всіх видів людської діяльності. Вона розглядається як самостійна й нагальна проблема, як важливий інструмент управління, головний важіль для вдосконалення моделі виробництва і споживання з урахуванням можливостей біосфери.

Головною метою екологічного виховання є формування екологічної культури, яка повинна включати в себе екологічний імператив, систему екологічних цінностей та екологічну відповідальність.

Концептуальні ідеї дослідження підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів екологічної культури полягають в тому, що даний процес є неперервним і цілісним. Він включає організовані множини структурних елементів, які діалектично взаємозумовлені, взаємозалежні, взаємоповнюють і узагальнюють погляди, переконання та ідеали, через які людина відображає своє ставлення до навколишнього середовища. Означений процес підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів екологічної культури детермінується багатьма чинниками, провідними серед яких є виявлення і врахування педагогічних умов, спрямованих на оптимізацію фахової екологічної підготовки. В умовах динамічної екологізації змісту фахових дисциплін, максимально наближених до потреб практики, ефективність цього процесу підвищується.

Підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів екологічної культури передбачає становлення інтересу до фундаментальних проблем взаємодії суспільства і природи. Ми маємо на увазі не формальне розуміння необхідності екологічного мислення, а цілісний науковий світогляд, у центральній частині якого знаходиться екологічний імператив, головним чинником якого є світосприйняття через призму відносин людини до середовища існування.

Філософську основу екологічного імперативу становить історико-матеріалістична концепція взаємодії суспільства і природи. Розкриваючи об'єктивні закономірності та історичні тенденції цієї взаємодії, висвітлюючи необхідні умови і перспективи гармонізації відносин між суспільством і природою, вона дає методологічний ключ до розуміння екологічних проблем сучасності.

У процесі дослідження виявлено, що ефективними педагогічними умовами підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів екологічної культури є: створення еколого-виховного середовища у вищому навчальному закладі на основі діалогічної взаємодії суб'єктів екологічної діяльності; застосування технологій підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів екологічної культури у поза аудиторній екологічній діяльності студентів; варіативне оновлення навчальних програм; моніторинг динаміки готовності майбутніх учителів до формування у молодших школярів екологічної культури.

Змістову складову розробленої автором технології підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів екологічної культури становить одиницею спеціальний курс як частина цілісної системи навчально-виховного процесу у вищих педагогічних навчальних закладах. Загальна структура програми спеціального містить **провідні завдання, принципи, навчально-тематичний** зміст підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів екологічної культури та екологічної діяльності студентів, методи і **форми роботи з ними**. Авторська програма побудована таким чином, що навчально-тренувальні заняття поєднуються з творчими заняттями, ігровими вправами з наступним психологічним аналізом та інтерпретацією.

У процесі реалізації запропонованої програми широко впроваджується система навчально-виховних методів: методи викладання (бесіда, розповідь, показ, демонстрація, пояснення); методи учіння (спостереження, слухання, споглядання, аналіз, вправи, самостійна пошуково-дослідницька робота екологічного спрямування, моделювання еколого-педагогічної діяльності); емоційно забарвлені методи (ігрові) і раціональні ("навчальні пакети" тощо) та інші методи аудиторної та позааудиторної діяльності.

Використання різноманітних форм, методів і засобів підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів екологічної культури у поза аудиторній діяльності відбувається на основі врахування специфіки, досвіду роботи і традицій навчального закладу: ціннісно-орієнтаційна й ціннісно-пошукова діяльність; просвітницька діяльність (заняття, інтелектуально-пізнавальні ігри, вікторини, брейн-ринги; турніри знавців, бесіди, відверті розмови; круглі столи, усні журнали та ін.).

Завдяки використанню технології підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів екологічної культури у студентів розвивається вміння самоконтролю, самореалізації, самовдосконалення.

У процесі підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів екологічної культури практикується педагогічний моніторинг у поєднанні з проведенням індивідуальних бесід, колективних обговорень, вирішенням проблемних питань тощо. Структурними компонентами педагогічного моніторингу якості підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів екологічної культури визначено: виділення параметрів її вивчення, які об'єктивно довго зберігаються в часі; накопичення даних за заданими параметрами; оцінка поточного стану й характеру динаміки змін у діяльності; визначення причин змін; складання про-

гнозу подальшого розвитку; здійснення дій із забезпечення позитивної динаміки.

Проведений нами порівняльний аналіз загальних показників рівнів готовності майбутніх учителів до формування у молодших школярів екологічної культури структурних компонентів засвідчив позитивні зміни.

Висновки. Аналіз джерельної бази за темою дослідження, вивчення досвіду роботи та узагальнення результатів опитування викладачів вищих навчальних закладів і студентів дозволило зробити такі висновки: проблема підготовки майбутнього вчителя до формування у молодших школярів екологічної культури через екологічну освіту і виховання є невід'ємною складовою загальної фахової підготовки на шляху „Початкова освіта”.

Встановлено, що цей процес залежить не тільки від змісту освіти, а й технології його реалізації, дидактичної розробленості засобів та психологічних механізмів формування екологічного мислення, що відповідає нормативам сучасного наукового мислення, екологічно прагматичної діяльності особистості.

Сучасний навчально-виховний процес у вищих навчальних закладах потребує використання таких форм і методів підготовки студентів, які поєднують теоретичні і практичні складові навчання і виховання і спрямовані на підвищення якості підготовки майбутнього вчителя до формування у молодших школярів екологічної культури, здатних на високому рівні виконувати суспільну місію у професійній структурі суспільства.

Список використаних джерел

1. Бойчева М. М. Підготовка майбутніх учителів до екологічного виховання старшокласників : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / М. М. Бойчева. – К., 1994. – 22 с.
2. Гладюк Т. В. Підготовка студентів до інтегрованого навчання учнів природничих дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Т. В. Гладюк. – Тернопіль, 1997. – 180 с.
3. Лисенко Н. В. Теорія і методика формування еколого-педагогічної культури вихователя дошкільного закладу в системі вищої педагогічної освіти України : дис. ... док. пед. наук : 13.00.04 / Н. В. Лисенко. – К., 1996. – 391 с.
4. Нінова Т. С. Підготовка майбутніх учителів хімії до екологічної освіти і виховання учнів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Т. С. Нінова. – К., 2002. – 221 с.
5. Степанюк А. В. Концептуальні засади інтеграції змісту біологічної освіти школярів / А. В. Степанюк // Технології інтеграції змісту природничо-наукової освіти в початковій та основній школі : зб. наук. пр. – Полтава, 2000. – С. 122-127.
6. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : [в 5 т.] / Василь Олександрович Сухомлинський. – Київ : Рад. школа, 1977. – Т. 4. – С. 450 – 451.
7. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину / Василь Олександрович Сухомлинський // Вибрані твори [в 5 т.] – Т. 1. – Київ : Рад. школа, 1976. – 670 с.

References

1. Boycheva M. M. Pidhotovka maybutnikh uchyteliv do ekolohichnoho vykhovannya starshoklasnykiv : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 / M. M. Boycheva. – K., 1994. – 22 s.
2. Hladyuk T. V. Pidhotovka studentiv do intehrovanoho navchannya uchniv pryrodnychychkh dystsyplin : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / T. V. Hladyuk. – Ternopil, 1997. – 180 s.
3. Lysenko N. V. Teoriya i metodyka formuvannya ekoloho-pedahohichnoyi kultury vykhovatelya doshkilnoho zakladu v systemi vyshchoyi pedahohichnoyi osvity Ukrayiny : dys. ... dok. ped. nauk : 13.00.04 / N. V. Lysenko. – K., 1996. – 391 s.
4. Ninova T. S. Pidhotovka maybutnikh uchyteliv khimiyi do ekolohichnoyi osvity i vykhovannya uchniv : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / T. S. Ninova. – K., 2002. – 221 s.
5. Stepanyuk A. V. Kontseptualni zasady intehratsiyi zmistu biolohichnoyi osvity shkoliariv / A. V. Stepanyuk // Tekhnolohiyi intehratsiyi zmistu pryrodnycho-naukovoyi osvity v pochatkoviy ta osnovniy shkoli : zb. nauk. pr. – Poltava, 2000. – S. 122-127.
6. Sukhomlynsky V. O. Vybrani tvory : [v 5 t.] / Vasyil' Oleksandrovych Sukhomlyns'ky. – Kyiv : Rad. shkola, 1977. – T. 4. – S. 450 – 451.
7. Sukhomlynsky V. O. Yak vykhovaty spravzhnyu lyudynu / Vasyil' Oleksandrovych Sukhomlynsky // Vybrani tvory [v 5 t.] – T. 1. – Kyiv : Rad. shkola, 1976. – 670 s.

T. Lyurina, PhD, Professor,
Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytsky, Melitopol, Ukraine

PREPARATION PRIMARY SCHOOL TEACHERS BEFORE ENVIRONMENTAL CULTURE IN STUDENTS

The article highlights the preparation of future teachers of primary school to formation of ecological culture; reveals the author's position on solving definite process. The philosophical basis of ecological imperative of historical materialist conception of interaction between society and nature that gives methodological key to understanding environmental problems.

It has been revealed that effective pedagogical conditions of training of primary school teachers to the development of students' ecological culture: creation of eco-educational environment in higher education schools based on dialogic interaction of environmental performance; use of technology training of teachers to formation in younger schoolboys environmental culture in extracurricular environmental activities of students; variational update training programs; monitoring the dynamics of future teachers to formation in younger schoolchildren environmental culture.
Keywords: future teachers, younger students, ecological culture, ecological education.

Т. Люрина, канд. пед. наук, проф.

Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, Мелітополь, Україна

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ К ФОРМИРОВАНИЮ УЧАЩИХСЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

В статье рассмотрены вопросы подготовки будущих учителей начальной школы до формирования у учащихся экологической культуры; раскрыта авторскую позицию по решению указанного процесса. Философскую основу экологического императива составляет историко-материалистическая концепция взаимодействия общества и природы, дает методологический ключ к пониманию экологических проблем современности.

Выявлено, что эффективными педагогическими условиями подготовки будущих учителей начальной школы к формированию у учащихся экологической культуры являются: создание эколого-воспитательной среды в высшем учебном заведении на основе диалогического взаимодействия субъектов экологической деятельности; применение технологий подготовки будущих учителей к формированию у младших школьников экологической культуры во внеаудиторной экологической деятельности студентов; вариативное обновление учебных программ; мониторинг динамики готовности будущих учителей к формированию у младших школьников экологической культуры.

Ключевые слова: будущие учителя, младшие школьники, экологическая культура, экологическое образование.

Відомості про автора

Люрина Таніта Іванівна – Україна, Мелітополь, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти, Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Контактна інформація: tanita_ivanovna@mail.ru

Люрина Танита Ивановна – Украина, Мелитополь, кандидат педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики начального образования Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого.

Контактная информация: tanita_ivanovna@mail.ru

Lyurina Tanita – Ukraine, Melitopol, PhD, Professor, Head of Pedagogy of elementary education Department, Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytsky.

Contact information: tanita_ivanovna@mail.ru

УДК 37.02 : 373.1

Д. Пузіков, канд. пед. наук, доц.
Інститут педагогіки НАПН України, Київ

МОДЕЛЬ КОНСТРУЮВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ОРІЄНТОВАНОГО ЗМІСТУ НАВЧАННЯ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

У статті обґрунтовано актуальність конструювання педагогами компетентісно орієнтованого змісту навчання в старшій школі, доцільність виконання означеної діяльності в системі внутрішньошкільної науково-методичної роботи. Представлено модель конструювання компетентісно орієнтованого змісту навчання в старшій школі у системі внутрішньошкільної науково-методичної роботи, охарактеризовано компонентний склад означеної моделі.

Ключові слова: компетентісний підхід, компетентісно орієнтований зміст навчання і освіти, конструювання змісту навчання, внутрішньошкільна науково-методична робота, модель.

Постановка проблеми. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, затверджений у 2011 році постановою Кабінету Міністрів України визнає компетентісний підхід (разом з діяльнісним і особистісно зорієнтованим) як теоретико-методологічну основу здійснення навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах України [6]. У загальній частині означеного Державного стандарту подано визначення поняття "компетентісний підхід", інших термінів, пов'язаних з ним, а державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки, передбачені вказаним документом встановлено з урахуванням положень компетентісного підходу.

Завдяки цьому, нове покоління навчальних програм, підручників і посібників, які створюються з 2011 року на основі цього Державного стандарту відповідають вимогам компетентісного підходу, враховують компонентний склад ключових, міжпредметних і предметних компетентностей, які мають формуватися в учнів [7].

У той же час, помітна частина підручників і посібників, за якими здійснюється навчання учнів старшої школи (і які становлять основу бібліотечних фондів загальноосвітніх навчальних закладів) видана п'ять і більше років тому. З урахуванням проміжку часу від створення рукопису навчальної книги до її видання й поширення в школах, цей термін зростає до 7–10 років. Оскільки впровадження компетентісного освітнього підходу в той час лише розпочиналося, частина тогочасних підручників не повною мірою враховує його положення й вимоги. Передусім це стосується формування конкретних предметних, міжпредметних і ключових компетентностей учнів, забезпечення системних зв'язків між ними, урахування специфіки компетентісно орієнтованого навчання в профільній старшій школі. Безумовно, що вже найближчим часом навчальні заклади будуть забезпечені підручниками й методичною літературою нового покоління. Але сучасний стан навчальної літератури для старшої школи актуалізує роль методичної літе-